LMbootaayu Wérgi-yaram ci Àdduna bi (OMS) dafay xelal nit ñi ci ni ñuy gisee infeksioŋu tuberculose bu nëbbu (LTBI). Loolu dafay jàppale nit ñi ñu mëna am tuberculose bu metti ba noppi faj leen. Li gëna am solo mooy:

Organisation mondiale de la Santé

KAN LAÑU TËJU TUBERKULOZ BU NËM (LTBI)?

- Ci nit ñi am VIH-SIDA, ndax ñoo gëna am risku am LTBI mu dem ba nekk tuberculose (feebaru).
- Ci mbokk yu jege ak ñi am tuberculose (nit ñu feebar), rawatina sudee amul 5 at.
- Ci malaad yiy jël ay immunosuppresseur (lu melni yi ñuy jëfandikoo ngir faj feebar yuy imunise seen bopp, cancer, wala ngir moytu ñu baña soppi cër).
- Ci nit ñi am insuffisance renal bu tar, wala ñu nekk ci dialyse.
- Ci nit ñi am silicose ndax liggéey bu njëkk ci mine.
- Ci ñi amul fuñu dëkk, ñiñ jàpp ak drogukat yi.
- Ci nit ñi bawoo ci réew yu bari ñu am feebaru sëqët..

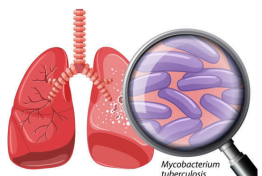

NAN LAAY SEETEE?

- Test der bu tuberkulin (PPD wala Mantoux): Dañuy dugal tuuti ci bakteri tuberkuloos bi ci suufu der bi. Ginaaw 48 ba 72 waxtu, dañuy saytu reaction bi, natt barab bi newwi, du natt der bi xonk. Test bii dafay wane ndax amna lu laal bakteri bi. Mën na nekk lu baax ci nit ñi ñu ñaqu tuberculose.
- Test deret (IGRA).

Ñari test yooyu yépp dañuy wane ni amnanu luñu laal ak bakteri bi, feebar bi am am déet.

YENEEN LI AM SOLO YU WARA FÀTTALI

Laata ngay tàmbali pajum LTBI ngir moytu, fàww nga dindi feebaru tuberculose (TB) ci rayon X ak yeneen test yu bawoo ci mikrobioloji.
Ku nekk ci ñoom wara bàyyi xel ci dogal ni dafay faj LTBI, lépp di aju ci njariñ ak risk yi ci nekk.

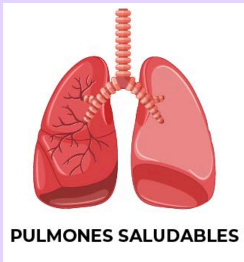

MAN IMMIGRANT LAA TE DEFULUN MA BENN CI LII CI SAMA RÉEW, LU TAX?

EPajum LTBI ngir moytu mu dem ba nekk feebar, dañu ko jagleel réew yu bariwul ñuy am tuberculose (100 nit ci 100,000 nit ñi duñu am). Soo jógee ci réew mu bari jàngoro ji, li ñuy njëkka def mooy faj ñi feebar ba noppi moytu ñu baña joxe jàngoro ji. Faj feebar yi ak ITBL du lu yomb.

ÁREA DE SALUD 1
MURCIA-OESTE

Arrixaca

ENFERMEDADES INFECCIOSAS
HOSPITAL CLÍNICO UNIVERSITARIO VIRGEN DE LA ARRIXACA

TUBERCULOSE BU NËB BU AMUL FEBAR LAN MOY?

ILEERAL YI NGIR MALAAD YI AK ÑI CI NJABOOT YI

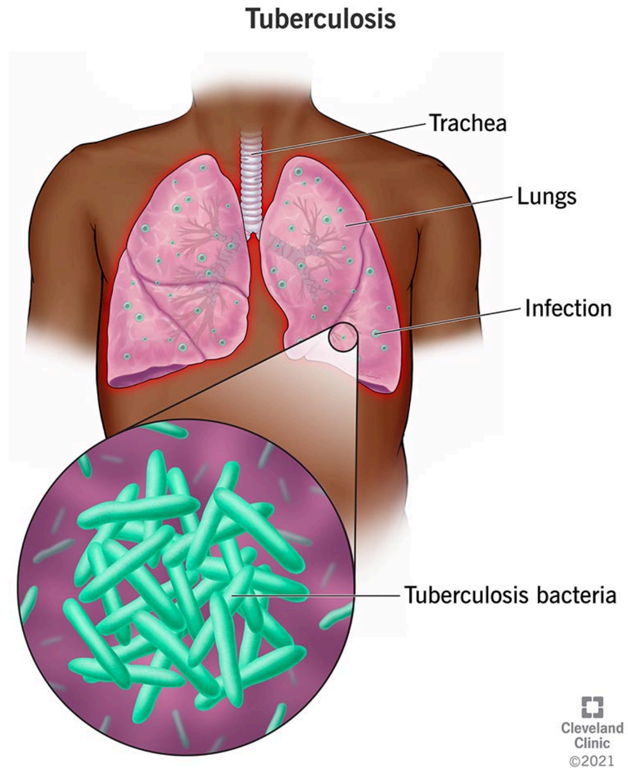

TUBERKULOOS BU NEEM (LTBI)?

Tuberkuloos bu nëbbu (lTB) dafay am su nit ki amee bakteri Mycobacterium tuberculosis waaye amul benn màndarga, te mënul tasaare feebar bi ci ñeneen ñi.
Waaye sudee sistem immuniteer bi dafa néew doole, infeksioŋ bi mën na nekk TB bu am doole (nit ki dafay feebar ba noppi joxe feebar bi).
Lu tollu ci 5 ba 10% ci nit ñi feebar bi di dal, te loolu mooy gëna bari:

- at yu njëkk ginaaw infeksioŋ bi,
- Ci xale yu tolluwul ci 5 at,
- Sudee yàggul dara danga jëflante ak nit kuy joxe feebar bi.

amul màndarga,
amul feebar
du joxe jàngoro

NAKA LAÑUY GISEE INFEKSIOŊ BI

Nit ñi am tuberkuloos bu nëbbu duñu wane màndarga yi ñu feebar ndaxte feebaru ñu.
Test yi dañuy wane ni nit ki dafa laal bakteri bi,
WAAYE bakteri yi duñu nekk ci sputum bi, ci node lymphatique yi wala feneen ci yaram wi.

❌ AMUL MAR

❌ AMUL BAKTERI (AMUL WOLLAL)

✅ Test de dépistage rek lañuy gis positif (mantoux/pd o IGRA)

LAN DINA AM SAMA "IGRA"? Ñaata yoon laa wara def PROPHYLAXIE LTBI?

- IGRA ak Mantoux dina ñu wéy di am yaakaar ci àdduna. Tekkiwul ni danga feebar, waaye danga laal bakteri tuberculose bi. Màndarga boobu du dem doonte danga jël paj ngir moytu feebar bi. Lu jaadu la, amul lenn lu ci jaarul yoon, moo tax jarul ñu defaat jàngat bii.
- Prophylaxis ITBL (faggu) benn yoon kese lañu koy def, fileek nekkoo ci diggante bu jege ak malaad bu joxe feebar bi. Su demee nii, dina ñu ko def te soxlawul ñu baamtu jàngat IGRA wala Mantoux.

.

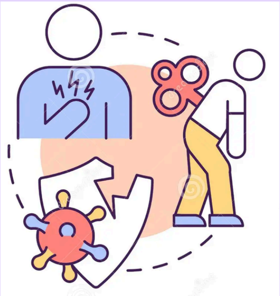

TOPPATOO

- Di nga wara jël ay antibiotik ngir moytu feebar bi (lu melni isoniazid, rifampin, wala ñu boole ñaar ñi) ci diiru weer yu bari (3 ba 6 weer, liko aju ci li sa doktër digal). Kon dinga mëna moytu infeksioŋ bi di tasaaroo ba noppi di feebar.

- Defa doon lu baax nga def paj mi ci anam wu jaar yoon ngir moytu nga am feebar bi (tuberculose active).

FÀGGU AK TOPPAAT

- Jokkoo ak sa doktër sudee danga bokk ci ñi gëna am risk. Bépp laaj boo am, jokkool ak bànxaasu feebar yuy joxe jàngoro.
- Fexeel am regime bu sell ngir dooleel sa kàttan.
- Fexeel ngelawloo barab yu tëju yi ngir wàññi feebar bi.

Toppal tegtali sa doktër sudee danga am tuberculose bu nëbbu.

DONE YU AM SOLO

- Tuberculose bu nëbbu joxewul feebar, waaye mën na tàmbali ("yeewu") nekk feebar.

- Suñu ko teelee gis ba noppi teela faj, dina ñu moytu jafe-jafe yi, ba noppi mën nañu aar wérgi-yaramu ñi amul.

- Soo toppee paj mi dafay wàññi risku am feebar (tuberculose active).